

РІШЕННЯ №5
колегії Департаменту гуманітарної політики
Вінницької обласної державної адміністрації

від 24 травня 2023 року

Протокол № 2

*Про стан збереження
музейного фонду області та
роль музеїв у збереженні
історичної спадщини*

Заслухавши і обговоривши доповідь начальника управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації Ольги Дернової «Про стан збереження музейного фонду області та роль музеїв у збереженні історичної спадщини», колегія відзначає.

Станом на 01 квітня 2023 року в області діє 65 музейних закладів системи Міністерства культури та інформаційної політики України. З них: 35 музеїв та Державний історико-культурний заповідник «Буша» зі статусом юридичної особи, 26 громадських музеїв із званням «народний» та 3 музеї (музей гончарного мистецтва (музей-садиба братів Герасименків), с.Новоселівка Гайсинського району; музей етнографії і народного мистецтва ім. М. Руденко, м. Могилів-Подільський; музей історії та етнографії Тепличчини) без статусу юридичної особи, у яких зберігаються музейні предмети, що належать до державної частини Музейного фонду України.

Основний фонд музеїв області нараховує 283 450 одиниць збереження, з них 252 421 у музеях із статусом юридичної особи та 31 029 музейних предметів у музеях із званням «народний», які не мають статусу юридичної особи.

У 2022 році музеї області розпочали свою діяльність у звичайному режимі. Проте, гостра фаза російсько-української війни та широкомасштабне вторгнення російської федерації внесла корективи в роботу музейних закладів.

Управлінням культури та креативних індустрій проведено відповідну роботу щодо максимального забезпечення музейних колекцій області. Органам управління в галузі культури територіальних громад, керівникам музейних закладів області направлено відповідні листи та методичні рекомендації щодо організації процесу збереження державної частини музейного фонду України та фонду рідкісних та цінних видань Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отамановського.

У більшості музеїв постійно діючі експозиції було повністю демонтовано, музейні предмети упаковано та переміщено до фондосховищ з метою їх збереження. В оголошеному просторі знаходилися працівники близько 15 закладів. Але вже до кінця минулого року музейні експозиції були частково або повністю відновлені.

На сьогодні на просторі залишається один музей – краєзнавчий музей с. Ольгопіль (Гайсинський район). У 6 музеях до цього часу не призначені завідувачі музеїв, тому, відповідно, заклади зачинені для відвідувачів та в них не здійснюються основні напрями музейної діяльності, зокрема й робота щодо збереження фондів колекцій та їх поповнення. Серед них: музей етнографії та народного мистецтва ім. М. Руденко (м. Могилів-Подільський), музеї історії сіл Оленівка, Краснопілка й Северинівка, Носківці, Сутисківський історичний музей «Слава» та музей поетів В. і О. Куцих у с. Шарапанівка Тульчинського району.

Окрім цього, не проведено відповідні заходи щодо прийняття в комунальну власність Могилів-Подільської міської ради Музею етнографії та народного мистецтва ім. М. Руденко, відповідно не здійснено реєстрацію закладу, як окремої юридичної особи. Аналогічна ситуація склалася з музеєм поетів В. і О. Куцих у с. Шарапанівка Крижопільської територіальної громади. Для збереження зазначеного музею, наразі розглядається питання щодо створення відокремленої експозиції Вінницького обласного краєзнавчого музею.

З метою збереження музейних цінностей та пам'яток української національної спадщини впродовж двох років від світової музейної спільноти на підтримку музеїв Вінниччини надходила гуманітарна допомога: пакувальний матеріал, генератори, ящики-контейнери, вогнегасники тощо.

Зокрема, обласним краєзнавчим музеєм отримано допомогу від Міжнародного альянсу для захисту спадщини в зонах конфлікту ALIPH, Швейцарія / International alliance for the protection of heritage in conflict areas ALIPH та Комітету Допомоги Музеям України, Польща / Komitet Pomocy Muzeom Ukrainy, Музейного кризового центру/Museum Crisis Centero, Асоціації музеїв Німеччини, Українського центру допомоги в Німеччині та громадської благодійної організації «Фонд культурна спадщина Галичини», громадської організації «Центр історичної пам'яті» та громадської ініціативи «Центр порятунку культурної спадщини».

Налагоджено співпрацю з Національним музеєм в Кельце /Muzeum Narodowe w Kielcach та Українським музеєм в Нью-Йорку / The Ukrainian Museum in New York City, що особливо надихає на подальшу активну діяльність.

Від Центру порятунку культурної спадщини Тульчинський краєзнавчий музей отримав благодійну допомогу на загальну суму 14,0 тис. грн. За рахунок зазначених коштів придбано необхідні пакувальні матеріали.

За зверненням Музею Вінниці, у вересні 2022 року від Polish Support Center for Culture in Ukraine (Польський Центр допомоги для культури України) було отримано гуманітарну допомогу (вогнегасники, генератор, протипожежні покривала (кошми), пакувальні матеріали) на загальну суму 439,0 тис. грн.

Також, Музей отримав допомогу від Краєзнавчого музею міста Паневежис та Паневежиської галереї мистецтв (Паневежис, Литва) у розмірі

585 євро та від Стипендії Генрика та Майї Грохольських (Варшава, Польща) у розмірі 8 000 злотих. Частина коштів була передана Збройним Силам України, інша – використана для сталого фінансування проєктів Музею.

На початку березня 2023 р. Вінницький обласний краєзнавчий музей знову отримав гуманітарну допомогу – три генератори для відокремлених підрозділів від Cultural Emergency Response (Нідерланди), UkraineArtAidCenter (Німеччина), Штабу порятунку спадщини. А вже у квітні 2023 року взяв на себе функції гуманітарного хабу. За фінансового сприяння Міністерства культури Німеччини, Центру допомоги мистецтву України отримано пакувальні матеріали для зберігання/переміщення предметів державної частини Музейного фонду України та розподілено її між 30 закладами області.

Важливим напрямом музейної роботи під час воєнного стану в Україні є комплектування музейних фондів, пошук предметів музейного значення. З метою їх поповнення, збору документальних матеріалів, речових пам'яток, дослідження та збереження нематеріальної культурної спадщини регіону, музейні заклади організують пошукові, етнографічні та краєзнавчі експедиції. Серед музеїв, для яких актуальні вказані форми роботи, традиційно залишаються Бершадський, Іллінецький, Літинський краєзнавчі музеї, Барський історичний музей та Адміністрація державного історико-культурного заповідника «Буша».

Відчутно збільшилися музейні збірки у: обласному художньому музеї – 543, Іллінецькому – 265, музеї «Хліба» – 126, ДІКЗ «Буша» – 125, музеї історії міста Козятина – 120, Бершадському, Ободівському краєзнавчих музеях – 105 одиниць збереження.

Пріоритетною темою для комплектування стали предмети, що є свідченнями російсько-української війни, комплекси захисників, матеріали про роботу волонтерських центрів, перебування внутрішньо переміщених осіб у Вінниці.

З метою документування подій російсько-української війни відокремленим підрозділом «Музей Мужніх» Вінницького обласного краєзнавчого музею налагоджено співпрацю з волонтерськими організаціями, ветеранами, дітьми військовими, родинами полеглих захисників. За результатами співпраці у I кварталі 2023 року музейна збірка поповнилась більш ніж на 200 предметів. У колекції музею також є зразки зброї і техніки українських захисників. Великий блок зібрано про волонтерську діяльність, який репрезентований продуктами волонтерської діяльності: деталі для безпілотників, виготовлені на 3D принтері, перископ, окопні свічки, декоровані гільзи, сухі супи і каші та багато іншого.

Зафільмовано діяльність основних волонтерських центрів Вінниці, зібрано цінні свідчення людей, змушених покинути свої домівки в результаті російської агресії.

Поміж нових музейних предметів Міського історичного музею м.Жмеринка – прапор «Щоденник війни», що надійшов від соліста відомого

українського гурту «Антитіла» Тараса Тополі й був переданий батьком продюсера цього гурту Олександром Вусиком.

Національним науково-дослідним реставраційним центром України розпочато другий етап комплексного обстеження музейних предметів Музейного фонду України в музеях, які розташовані в межах відповідної територіально-адміністративної одиниці.

За результатами попереднього етапу проведено обстеження стану збереженості музейних предметів різних груп зберігання обласних краєзнавчого та художнього музеїв та Вінницькому літературно-меморіальному музеї М. Коцюбинського, які в подальшому потребують проведення невідкладних консерваційно-реставраційних заходів. Сховища оглянуті кліматологом (зроблені заміри температури та вологості), ентомологом. За результатами обстеження безкоштовно відреставровано 10 предметів з кістки: деталі кінської зброї з Гордіївського курганного могильника XIV–IX ст. до н. е., зуб мамонта *Mammuthus intermedius* тощо. Проведено реставрацію однієї з найцінніших картини Миколи Бурачека «Будинок – музей М.Коцюбинського в Вінниці», 1928 року з фондової колекції Вінницького літературно-меморіального музею М.М.Коцюбинського.

Продовжується реалізація грантового проєкту «Збереження етнографічних об'єктів, пов'язаних з українським композитором XIX ст/ Миколою Леонтовичем», що фінансується Посольським фондом США зі збереження культурної спадщини (Фонд AFSP). На початку 2022 р. килим та піаніно родини видатного композитора були передані до Національного науково-дослідного реставраційного центру України для проведення консерваційно-реставраційних робіт, які було призупинено 24 лютого 2022 р. Та щойно з'явилась можливість, працівниками установи продовжено роботу з реставрації унікальної пам'ятки.

Наразі для проведення реставраційних робіт у Національному науково-дослідному реставраційному центрі України сьогодні перебуває 15 музейних предметів з фондів обласного художнього музею та 7 предметів Мурованоктуриловецького краєзнавчого музею ім. Ф. Коновалюка.

З метою підвищення фахового рівня працівників музеїв, пов'язаних із збереженням музейних колекцій, у жовтні 2022 року, обласним краєзнавчим музеєм спільно з ВОНМЦ галузі культури, мистецтв та туризму проведено курси з підвищення кваліфікації для групи зберігачів фондів і наукових співробітників музеїв області за темою: «Збереження та охорона пам'яток музейного фонду Вінниччини. Науково-дослідницька робота музею». А також підготовлено ряд занять спрямованих основи фондової роботи, сучасні вимоги до ведення науково-фондової роботи, джерела формування музейної колекції, плани комплектування музейної збірки, організацію наукового архіву музею, переформатування роботи музею під час воєнного стану та комплектування музейної збірки матеріалами російсько-української війни.

**Враховуючи вищевикладене,
колегія Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної
державної адміністрації вирішила:**

1. Вважати роботу обласних краєзнавчого та художнього музеїв, ДІКЗ «Буша», музейних закладів області із збереження музейного фонду задовільною.

2. Керівникам органів управління у сфері культури територіальних громад області:

2.1. Продовжити роботу щодо охорони та збереження музейного фонду.

Постійно

2.2. Здійснити організаційні заходи з комплектування музейних фондів.

Постійно

2.3. Активізувати науково-пошукову, виставкову, видавничу, науково-освітню та екскурсійну роботу.

Постійно

3. Керівникам органів управління у сфері культури територіальних громад області: Могилів-Подільської міської ради (Служалюк О.В.), Вороновицької селищної ради (Оцвера О. С.), Сутисківської селищної ради (Лозінська К. В.), Краснопільської сільської ради (Стрижавська Н.П.), Ольгопільської сільської ради (Люлько Л. В.), Северинівської сільської ради (Слободянюк Костянтин Павлович), Станіславчицької сільської ради (Пасічник Ольга Віталіївна) сприяти відновленню роботи музейних закладів.

Постійно

3.1. Про проведену роботу поінформувати управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики обласної державної адміністрації.

До 25 червня 2023 року

4. Вінницькому обласному краєзнавчому музею (К.Висоцька) вивчити питання про прийняття та використання колекції «Музей поетів В. і О. Куцих», с. Шарапанівка Крижопільської територіальної громади Тульчинського району.

5. Контроль за виконанням рішення покласти на начальника управління культури та креативних індустрій Департаменту гуманітарної політики обласної державної адміністрації Ольгу Дернову.

Голова колегії

Наталія ЗАБОЛОТНА

Секретар колегії

Олена ДОРОШ